

“Ἐγὼ εἰμι
ἡ ὁδὸς
καὶ ἡ ἀλήθεια
καὶ ἡ ζωή,,
(Ἰωάν. ιδ’ 6)

ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἰδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΑΙΟΥΛΟΣ † 1929

“Τὰ ρήματα,
ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν,
ωνεῦμά ἐστι
καὶ ζωὴ ἐστι,,
(Ἰωάν. Γ’ 63)

Ἔτος 115ον | Νοέμβριος 2025 | 4405

† ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ 1930-2025

Στις 13 Ὀκτωβρίου ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ ἀδελφὸς τῆς Ἀδελφότητός μας, θεολόγος καὶ πολυγραφώτατος συγγραφέας Γεώργιος Μελέτης.

Ὁ Γεώργιος Μελέτης γεννήθηκε στὸν Πειραιᾶ, στὴν περιοχὴ τῆς Φρεατύδας, τὸ 1930. Οἱ γονεῖς του Βασίλειος καὶ Εὐτυχία κατάγονταν ἀπὸ τὰ Βαρδούσια, καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὸ χωριὸ πού φέρει σήμερα τὸ ὄνομα Ἀθανάσιος Διάκος, ὅπου ἀσχολοῦνταν μὲ τὴν κτηνοτροφία. Εἶχαν ἔλθει στὸν Πειραιᾶ μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον Πόλεμον, μαζί τότε μὲ πολλοὺς συγχωριανούς τους.

Ὁ Γεώργιος Μελέτης ἦταν τὸ μικρότερον ἀπὸ τὰ τέσσερα συνολικὰ παιδιὰ τῆς οἰκογένειάς του. Ἰδιαίτερα τὸν ἐπηρέασε ἡ βαθιὰ πνευματικότητα τῆς μητέρας του Εὐτυχίας καὶ τῆς ἀδελφῆς του Ζωῆς, οἱ ὁποῖες τὸν εἰσήγαγαν στὴ λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, πού ἰδιαίτερώς ἀγάπησε. Οἱ ἴδιες συμμετείχαν στὴν πνευματικὴ κίνηση ὑπὸ τὸν π. Ἄγγελον Νησιώτη.

Ἀφοῦ ὀλοκλήρωσε τὶς ἐγκύκλιες σπουδές του στὸν Πειραιᾶ, ὁ Γεώργιος Μελέτης ἐνεγράφη στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅπου καὶ σπούδασε Θεολογία. Εὐθὺς μετὰ τὸ τέλος τῶν σπουδῶν του, στὶς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1950, ἐνετάχθη στὴν Ἀδελφότητα Θεολόγων ἢ «ΖΩΗ», ὅπου τὸ ἐνθουσιαστικὸ πνεῦμα καὶ ὁ ἱεραποστολικὸς ζῆλος πού κυριαρχοῦσαν ταίριαζαν τέλεια στὴν ἰδιοσυγκρασίαν του. Ἦταν ἡ ἐποχὴ πού ἐντάσσονταν στὴν Ἀδελφότητα σημαντικὲς μορφές, συνομήλικό του, πού θὰ ἔβαζαν τὴ σφραγίδα τους στὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας, καὶ ὄχι μόνον, ὅπως ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου καὶ πάσης Ἀλβανίας Ἀναστάσιος (Γιαννουλάτος), ὁ Ἀρχιεπίσκοπος πρώην Ἀμερικῆς Δημήτριος (Τρακατέλλης) καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Ὁ νεαρὸς Γεώργιος Μελέτης ἀφοσιώθηκε μὲ ζῆλον στὸ κατηχητικὸ ἔργο, ξεκινώντας ἀπὸ κατηχητικὰ στὴν περιοχὴ τῆς Δραπετσώνας μὲ τὸν ἀείμνηστο Θεόδωρον Δοῦρο, καὶ διέπρεψε στὸ ἔργο τοῦ ἱεροκήρυκα, στοὺς ἱεροὺς ναοὺς Ἁγίων Ἀναργύρων Νέας Ἰωνίας, Ἁγίου Ἀντωνίου Ἄνω Πατησίων, Ἁγίου Δημητρίου Ἀμπελοκήπων καὶ ἄλλοῦ – καὶ ἐκτὸς

Ἀθηνῶν. Ἦδη ἀπὸ τότε εἶχε ἓνα λόγο βαθιὰ πνευματικὸ, πού εἶχε τὴ δύναμιν νὰ συναρπάξει, νὰ ἐμπνεεῖ, νὰ ἀνυψῶναι πνευματικά.

Ἀργότερα θὰ μεταβεῖ γιὰ σπουδὲς στὸ ἐξωτερικόν, εὐρισκόμενος ἀρχικὰ τὸ 1968-69 στὶς Βρυξέλλες μὲ ὑποτροφία τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λουβέν, τοῦ μεγαλύτερου Πανεπιστημίου στὶς Κάτω Χώρες. Διακρίθηκε τόσο στὶς σπουδές του ἐκεῖ, ὥστε ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ ζητοῦσαν ἐπίμονα νὰ μείνει καὶ νὰ διδάξει ἐκεῖ. Θὰ ξαναβρεθεῖ στὶς Βρυξέλλες δέκα χρόνια ἀργότερα.

“Ὅλοι ὅσοι τὸν γινώριζαν βεβαιώνουν ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ἄνθρωπον προικισμένον μὲ σπάνια χαρίσματα. “Ἐναν ἄνθρωπον, ὅμως, πού δὲν ἔπαυε νὰ ἀναζητεῖ τὸν «καλὸν μαργαρίτην» καὶ νὰ ἀφιερῶσαι ὅλο του τὸ εἶναι, «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος», σὲ Αὐτόν.

Μὲ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Ἑλλάδα θὰ ἀφοσιωθεῖ στὸ πνευματικὸ ἔργο τῆς Ἀδελφότητος. Εἶναι ἡ ἐποχὴ τῶν ἱστορικῶν ὁμιλιῶν του πρὸς τοὺς νέους, πού γέμιζαν ἀσφυκτικὰ τὴ μεγάλη αἴθουσα ἐκδηλώσεων τοῦ κεντρικοῦ κτηρίου τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» καὶ τῆς «ΖΩΗΣ» ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καρύτση 14 στὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ '70 καὶ στὶς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ '80. Εἶναι ἐπίσης ἡ ἐποχὴ πού θὰ ἐπιδοθεῖ μὲ ζῆλον στὸ συγγραφικὸ ἔργο πού θὰ τὸν ἀναδείξει σὲ πολυγραφώτατον συγγραφέα, μὲ τὰ βιβλία τοῦ ὁποῖου ἀνδρώθηκε πνευματικὰ μιὰ ὀλόκληρη γενιά. Ἡ θεματολογία τῶν βιβλίων του καλύπτει ἓνα εὐρὸν φάσμα. Ἐχει γράψει ἔργα χριστιανικῆς ἀπολογητικῆς, ἔργα πνευματικῆς οἰκοδομῆς, ἔργα

**Ὁ Γεώργιος Μελέτης
ὑπῆρξε πάρα πολλὰ,
γιὰ πάρα πολλούς. Συν-
δύαζε στὸ πρόσωπό
του ἀρετὲς πού μοιάζει
δύσκολο ἀκόμα καὶ νὰ
φαντασθεῖ κανεὶς νὰ
συνυπάρχουν σὲ ἓνα καὶ
τὸ αὐτὸ πρόσωπο. Ἦταν
βαθύτατα πνευματικός,
ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμὴ ὀ-
πιὸ πρακτικὸς νοῦς.**

που απευθύνονται ιδιαίτερα στους νέους, έργα πνευματικού σχολιασμού ακόμα και της επικαιρότητας, ενώ έχει γράψει μέχρι και λογοτεχνικά έργα. *Γιατί δεν είμαι άθεος, Γιατί κατηγορούμενος ο Χριστιανισμός, Έχει μέλλον ο Χριστιανισμός, Είναι επανάσταση ο Χριστιανισμός, Τι είναι για σās ο Χριστός, Ποιός θα μου μιλήσει για την αγάπη, Ποιός θα μου πει την αλήθεια για το σέξ, Διάλογος με τὰ νιάτα της εποχής μας, Έσὸν πὸν θέλεις νὰ δεῖς κατὰματα τὴ ζωὴ, Πολέμα ἔξυπνα, Διάλογος με τὸν οὐρανὸ, Ὑπεύθυνοι καὶ ὄρμητοι ἄνθρωποι, Ὁ φακὸς τῆς επικαιρότητας με τὸ πρίσμα τῆς αἰωνιότητος, Τί γίνεται μετὰ τὸ θάνατο, Τὸ εἰσιτήριο γιὰ τὸν οὐρανὸ βγαίνει στὴ γῆ, Ἐρωτήματα στὸν Ἰησοῦ Χριστό (σὲ δύο τόμους), Ὁ Χριστὸς φῶς στὴ νύχτα τοῦ κόσμου, Πιστεύω στὸ σωπηλὸ Θεό, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἀκόμα.*

Πολὺ σύντομα δὲν ὑπῆρχε τομέας τοῦ ἔργου

Μέχρι σήμερα, τὸ πρῶτο κείμενο σὲ κάθε τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ Ἀκτῖνες εἶναι δικό του κείμενο, ὑπογεγραμμένο μετὰ ἀρχικά του: ΓΒΜ (= Γεώργιος Βασιλείου Μελέτης). Ἐξάλλου, μέχρι τὴν ἐκδημία του διατήρησε τὸν τίτλο τοῦ Διευθυντῆ Σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἀδελφότητας, τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ζωῆς, ὅπου ἐπὶ πολλῆς δεκαετίας τὰ περισσότερα κείμενα ἦταν δικά του.

τῆς Ἀδελφότητας πὸν νὰ μὴν ἔφερε τὴν ὑπογραφή του. Καὶ αὐτὸ τοῦ ἔδινε τὴν εὐχέρεια νὰ ἔχει μιὰ σπάνια ἐποπτεία τοῦ χριστιανικοῦ ἔργου ὡς συνόλου, σὲ ἀντίθεση μετὰ πολλοὺς οἱ ὅποιοι, ἄνθρωποι συχνὰ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς θυσίας, ἐστιάζουν ὡστόσο συνήθως στὸν μικρὸ, στενὸ τομέα τῆς δικῆς τους διακονίας, καὶ λησμονοῦν τὴν ἐνότητα τοῦ ἔργου, ὅτι ἀποτελοῦν κρίκους μιᾶς, ἐνιαίας ἀλυσίδας.

Μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, ὁ Γεώργιος Μελέτης ἦταν ἐπὶ μακρὸν μέλος τῆς Ἐφορείας τῆς Χρι-

στιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνωσης, σύνδεσμος τῆς Ἀδελφότητας μετὰ τὴν Χριστιανικὴ Ἐνωση Ἐπιστημόνων, καθὼς καὶ μετὰ τὴς γυναικεῖες Ἀδελφότητες τῆς «Εὐσέβειας» καὶ τῆς «Εὐνίκης». Εἶχε ἐπίσης τὴν γενικὴ ἐποπτεία τῶν περιοδικῶν τοῦ χριστιανικοῦ ἔργου. Λίγοι θυμοῦνται ὅτι διατηροῦσε μέχρι καὶ τακτικὴ στήλη στὸ παιδικὸ περιοδικὸ *Ἡ Ζωὴ τοῦ Παιδιοῦ*, μετὰ τὸ ψευδώνυμο «Τέρτιος». Μέχρι σήμερα, τὸ πρῶτο κείμενο σὲ κάθε τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ Ἀκτῖνες εἶναι δικό του κείμενο, ὑπογεγραμμένο μετὰ ἀρχικά του: ΓΒΜ (= Γεώργιος Βασιλείου Μελέτης). Ἐξάλλου, μέχρι τὴν ἐκδημία του διατήρησε τὸν τίτλο τοῦ Διευθυντῆ Σύνταξης τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἀδελφότητας, τοῦ περιοδικοῦ τῆς Ζωῆς, ὅπου ἐπὶ πολλῆς δεκαετίας τὰ περισσότερα κείμενα ἦταν δικά του.

Ἐνα ἄλλο ἔργο στὸ ὅποιο ἀφοσιώθηκε ἦταν τὸ ἔργο τῆς Ἐστίας Χριστιανικῆς Ἀγάπης, τὸ ὅποιο συ-

νέλαβε ὁ μακαριστὸς π. Ἀνάργυρος Σταματόπουλος ὡς προϊστάμενος τῆς Ἀδελφότητας, ἀλλὰ ὁ ἴδιος κατεχοῦν ὑπῆρξε. Μέχρι καὶ στὴν Ἑλβετία πῆγε, γιὰ νὰ ἀναζητήσει ιδέες καὶ σχέδια. Καὶ μετὰ τὴν συνεργασία ἐκλεκτῶν ἐπιστημόνων καὶ τῆς Ἀδελφότητας τῆς «Εὐνίκης», οἰκοδομήθηκε ἕνας πρότυπος κῶρος, τὴν ἐποπτεία καὶ ἐπιμέλεια τοῦ ὁποίου εἶχε ὁ Γεώργιος Μελέτης στὴς δεκαετίες τῆς λειτουργίας του.

Ἐπὶ ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη διάσταση τῆς πολυσχιδοῦς προσφορᾶς τοῦ Γεωργίου Μελέτη, τὴν ὁποία δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀγνοοῦμε. Ἐνῶ ὁ ἴδιος ἦταν ὁ ἐμβριθὴς θεολόγος, ὁ ἐμπνευσμένος κήρυκας τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ διακρινόταν στὸν ρόλο τοῦ πνευματικοῦ καθοδηγοῦ, ἐνῶ ἀπολάμβανε μιὰ γενικὴ ἀποδοχὴ, παρ' ὅλα αὐτὰ, ὅταν συνειδητοποίησε ὅτι στὴν Ἀδελφότητα ὑπῆρχαν ἄλλες ἀνάγκες, περισσότερο πρακτικὲς καὶ πεζές, πὸν ὅμως ἐπιβαλλόταν νὰ καλυφθοῦν, δὲν δίστασε νὰ θυσιάσει ὅλα τὰ ἄλλα, ὅλα αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἀγαποῦσε καὶ στὰ ὁποῖα ξεχώριζε, πρακτικὰ νὰ θυσιασθεῖ σὲ κάποιον βαθμὸ ὁ ἴδιος, καὶ νὰ ἀφοσιωθεῖ ψυχῇ τε καὶ σώματι σὲ αὐτὰ τὰ πεζὰ, τὰ πρακτικὰ, τὰ ἄχαρα ἴσως, πὸν ὅμως ἦταν ἀπαραίτητα, γιὰ νὰ λειτουργήσουν ὅλα τὰ ἄλλα. Καὶ τὰ ἀγάπησε καὶ αὐτὰ. Καὶ ξεχώρισε καὶ σὲ αὐτὰ.

Ὁ Γεώργιος Μελέτης ὑπῆρξε πάρα πολλὰ, γιὰ πάρα πολλοὺς. Συνδύαζε στὸ πρόσωπό του ἀρετὲς πὸν μοιάζει δύσκολο ἀκόμα καὶ νὰ φαντασθεῖ κανεὶς νὰ συνυπάρχουν σὲ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο. Ἦταν βαθύτατα πνευματικός, ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμή ὁ πιὸ πρακτικὸς νοῦς. Ἦταν λογιώτατος, ἐντυπωσίαζε ὅσο τίποτε ἄλλο ἢ ζηλευτὴ εὐχέρεια μετὰ τὴν ὁποία ἀνακαλοῦσε στὴ μνήμη χωρὶα ἀπὸ τὴς Γραφές, τοὺς Πατέρες –καὶ μάλιστα τὸν ἅγιον Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο, πὸν ἰδιαίτερα ἀγαποῦσε καὶ μελετοῦσε–, τὴν ἀρχαία γραμματεία ἀλλὰ καὶ τὴν νεώτερη λογοτεχνία, παράλληλα ὅμως ἦταν βαθιὰ ἀνθρώπινος, μετὰ ἀληθινὴ ἔγνοια γιὰ ἀνάγκες ἀκόμα καὶ ταπεινές, καθημερινές. Ἦταν ἀνυποχώρητος στὴς ἀρχές, ἀλλὰ μετὰ κατανόηση καὶ ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ἦταν ὀργανωτικὸς, ἀλλὰ καὶ αὐθόρμητος. Ἦταν σοβαρὸς καὶ σύννους, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος χαριτωμένος, ἐπικοινωνιακός, ζεστός, εὐφυολόγος, μετὰ σπάνια αἴσθηση τοῦ χιούμορ. Ἀκόμα καὶ ὅταν τὸν εἶχε καταβάλει ἡ ἀδυναμία τῆς ἡλικίας, ἦταν ἐμπνευστικὸς πρὸς ὅλους.

Οἱ ζῶντες καὶ περιλειπόμενοι ἀδελφοὶ καὶ συνεργάτες τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων ἢ «ΖΩΗ» νιώθουμε ὅτι κατευοδώνουμε ἕναν ἄνθρωπο πὸν ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν του στὸν Χριστό, μετὰ βαθιὰ μὲν ὀδύνη γιὰ τὴν ἀνεκτίμητη ἀπώλεια πὸν συνεπάγεται ἡ ἐκδημία του, παράλληλα ὅμως καὶ μετὰ βαθιὰ εὐγνωμοσύνη, πὸν ὁ Θεὸς μᾶς ἀξίωσε νὰ γνωρίσουμε ἕναν τόσο γνήσια πνευματικὸ ἄνθρωπο καὶ νὰ βρεθοῦμε πλάι του.

ΣΗΜ.: Εἶχε ὀλοκληρωθεῖ τὸ στίσιμο τοῦ τεύχους, ὅταν λάβαμε τὴν εἶδση τῆς ἐκδημίας τοῦ ἐπὶ δεκαετίες διευθυντῆ συντάξεως τοῦ περιοδικοῦ *Ζωῆ*, ἀειμνήστου Γεωργίου Μελέτη. Χρειάσθηκε νὰ καθυστερήσουμε τὴν κυκλοφορία τοῦ τεύχους, γιὰ νὰ συμπεριλάβουμε στὴν ὕλη του τὸ παρὸν σημείωμα.

Ο ΣΚΛΗΡΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Στὸν ἀγῶνα τὸν πνευματικὸ ἀντιμετωπίζουμε συχνὰ τὸν πειρασμὸ τοῦ συμβιβασμοῦ Θεοῦ καὶ κόσμου. Ἄς θυμηθοῦμε ὁμῶς τὴν εὐαγγελικὴ σκηνὴ ποῦ ὁ Κύριος μὲ τὸ μαστίγιό στὰ χέρια ἔδιωξε τοὺς ἐμπόρους, ποῦ πούλαγαν κι ἀγόραζαν στὸν Ναό. Ὁ Ναὸς πρέπει νὰ εἶναι καθαρὸς καὶ ἀμόλυντος, ἀφοῦ εἶναι τὸ κατοικητήριό τοῦ Θεοῦ. Ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Ἰησοῦς διώχνει τοὺς ἐμπόρους ἀπὸ τὸν Ναὸ εἶναι ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ συνυπάρξει τὸ ἅγιο μὲ τὸ βέβηλο, τὸ καθαρὸ μὲ τὸ ἀκάθαρτο.

Στὸ γεγονὸς αὐτὸ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης βλέπει καὶ συμβολικὸ νόημα. Ὁ ναὸς εἶναι τὸ σύμβολο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος, ποῦ εἶναι ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Οἱ ἔμποροι τοῦ ναοῦ εἶναι οἱ πονηροὶ διαλογισμοὶ καὶ τὰ ταραχώδη πάθη ποῦ λυμαίνονται τὴν ψυχὴ. Ὅταν καθαρισθεῖ ὁ ναὸς καὶ φύγουν μακριὰ αὐτοὶ οἱ ξένοι, τότε ὁ ναὸς ἀκτινοβολεῖ τὴ θεία ἀγιότητα. Ὅταν ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ μας κόσμο ἀπομακρυνθοῦν οἱ ἀκάθαρτοι λογισμοὶ καὶ τὰ ταπεινὰ πάθη, τότε ἡ θεογέννητη ψυχὴ γεμίζει ἀπὸ ἅγιες δυνάμεις, ἐπανακτᾷ τὸ ἀρχαῖο της κάλλος, καὶ τίποτα δὲν εἶναι ἱκανὸ νὰ τὴν ἀναχαιτίσει στὴν ἄνοδό της πρὸς τὸν Θεό.

Στὸν ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων ποῦ καθαρίσθηκε, ἀρχίζει νὰ διδάσκει ὁ Ἰησοῦς τὸν λόγο τῆς ἀλήθειας. Καὶ στὴν καθαρὴ καρδιά, μετὰ τὴν ἀπομάκρυνση τῶν παρείσρακτων ξένων, ὁ Κύριος ἔχει τὸν πρῶτο λόγο. Καὶ ὁ ἄνθρωπος βυθίζεται στὴν ἱερὴ σιγὴ καὶ ἀκούει τὴ θεία φωνὴ τοῦ Ἰησοῦ. «*Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν*» (Λουκ. ιζ' 21).

Δὲν εἶναι ὁμῶς εὐκόλο νὰ πετύχει τὴν κάθαρση αὐτὴ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος. Τόσο ὁ παλαιὸς ἑαυτός μας, ὅσο καὶ ἡ ἠθικὴ κατάπτωση τοῦ καιροῦ μας, μᾶς σπρώχνουν σὲ μιὰ συνύπαρξη τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ἀπὸ παντοῦ εἰσδύουν τὰ μικρόβια στὸν χῶρο τῆς ψυχῆς. Ὅπου κι ἂν πᾶμε, ὅπου κι ἂν βρεθοῦμε, ὅπου κι ἂν σταθοῦμε, παντοῦ εἰσπνέουμε τὰ δηλητήρια τοῦ καιροῦ μας. Εἶναι τὰ δηλητήρια τῆς ἀπιστίας καὶ ἀμφιβολίας, τῆς ζωῆς χωρὶς ἠθικὸ ἔρμα καὶ σεβασμὸ στὶς ἀξίες τοῦ Πνεύματος.

Ἀναφέρουμε δύο βασικὰ μέσα ποῦ διαθέτει ὁ πιστὸς γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση αὐτῆς τῆς καταστάσεως. Τὸ πρῶτο εἶναι ἡ φυγὴ. Ἡ φυγὴ δὲν εἶναι μόνο αἴσθημα ποῦ δημιουργεῖται ἀπὸ τὸ ἄγχος καὶ τὴν ἀγωνία τῆς ἐποχῆς μας. Ὑπάρχει

καὶ μιὰ ἄλλη, σωτήρια φυγὴ, ἡ φυγὴ ἀπὸ τὸ κακό. Ἡ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τοὺς τόπους ὅπου ἀναδίδονται δηλητήρια, ἀπὸ τόπους ποῦ ἔχουν ὑποστῆ ἠθικὴ μόλυνση καὶ ἐγκυμονοῦν ἓνα σωρὸ ἠθικῶν κινδύνων. Ἡ φυγὴ αὐτὴ δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὴ δειλία. Εἶναι σύνεση καὶ φρόνηση καὶ ἔξυπνος στρατηγικὸς ἐλιγμός. «*Ὡς ἀπὸ προσώπου ὄφρα φεῦγε ἀπὸ ἀμαρτίας, ἐὰν γὰρ προσέλθῃς,*

δήξεται σε· ὀδόντες λέοντος οἱ ὀδόντες αὐτῆς ἀναιροῦντες ψυχὰς ἀνθρώπων» (Σοφία Σειράχ), συμβουλεύει ὁ θεόπνευστος λόγος. Δυστυχῶς ὁμῶς ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, συχνά, γιὰ νὰ μὴν τὸν ποῦν ἀπόκοσμο καὶ ἀκοινωνητο, προτιμᾷ νὰ παραμένει σὲ τόπους ἀμαρτωλοῦς καὶ νὰ ἐκθέτει τὸν ἑαυτό του σὲ πειρασμοὺς καὶ παγίδες, χωρὶς νὰ ὑπολογίζει τὸν τρομερὸ κίνδυνο ποῦ διατρέχει ἡ ψυχὴ του.

Τὸ δεύτερο μέσο εἶναι νὰ κυριαρχήσει, νὰ ἐνθρονισθεῖ στὸ κέντρο τῆς καρδιᾶς του τὸ καλό. Ὁ Παῦλος παραγγέλλει στοὺς Φιλιππησίους: «*Ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφήμα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίσεσθε*» (δ' 8). Αὐτὰ πρέπει νὰ κυριαρχήσουν μέσα μας, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχει χῶρος γιὰ τὰ ψευδῆ, τὰ ἄδικο, τὰ ἀμαρτωλά.

Κάτι τέτοιο, ἀναμφίβολα, δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ἐπιτευχθεῖ ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη. Οὔτε μὲ μικρὴ, ἄτονη προσπάθεια μπορεῖ νὰ κατορθωθεῖ. Θέλει ἀγῶνα, καὶ μάλιστα σκληρὸ ἀγῶνα. Πρέπει νὰ πάρουμε τὸ μαστίγιό καὶ ὄχι νὰ τὸ στρέψουμε ἐναντίον ἄλλων, ἀλλὰ ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ μας. Μὲ αὐτὸ θὰ διώξουμε ἀπὸ τὴν ψυχὴ μας τὶς ἄσχημες σκέψεις, τὶς βλαβερὲς ἐπιθυμίες, τὰ ἄνομα πάθη.

Αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ σπουδαῖο καὶ τὸ πιὸ σημαντικό ἔργο ὅλης τῆς ζωῆς μας!

Ὁ ναὸς εἶναι τὸ σύμβολο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος, ποῦ εἶναι ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Οἱ ἔμποροι τοῦ ναοῦ εἶναι οἱ πονηροὶ διαλογισμοὶ καὶ τὰ ταραχώδη πάθη ποῦ λυμαίνονται τὴν ψυχὴ. Ὅταν καθαρισθεῖ ὁ ναὸς καὶ φύγουν μακριὰ αὐτοὶ οἱ ξένοι, τότε ὁ ναὸς ἀκτινοβολεῖ τὴ θεία ἀγιότητα.

«Είδότες ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεῦσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, διότι οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σὰρξ. Εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοὶ, ἄρα Χριστὸς ἁμαρτίας

ΚΥΡΙΑΚΗ 2 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ Ε΄ ΛΟΥΚΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γαλ. β΄ 16-20
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Λουκ. 1στ΄ 19-31

διάκονος; Μὴ γένοιτο. Εἰ γὰρ ἂ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἑμαυτὸν συνίστημι. Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα Θεῷ

ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῆ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ».

Ἡ ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΔΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΜΟΝΟ

«Οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου»

Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ τοῦ Χριστοῦ, δὲν κινδύνευσε τόσο πολὺ ἀπὸ τοὺς διώκτες τῆς, ὅσο ἀπὸ τοὺς «ψευδαδέλφους» καὶ αἰρετικούς. Αὐτοί, σκοτισμένοι ἀπὸ τὸν ἐγωισμό τους, τυφλωμένοι ἀπὸ τὴ φιλοδοξία καὶ ἐμπάθειά τους, προσπαθοῦσαν νὰ νοθεύσουν τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ. Παρουσιάσθηκαν καὶ στὴν ἐποχὴ τῶν Ἀποστόλων καὶ μὲ θρασύτητα ἀντέλεξαν σ' αὐτούς. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος οἱ θεοκήρυκες Ἀπόστολοι, τὰ ὄργανα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο οἱ αἰρετικοί, τὰ ὄργανα τοῦ διαβόλου.

Α) Ὅχι ἀπαραίτητος ὁ παλαιὸς νόμος

Εἶχαν πλημμυρίσει οἱ ψευδάδελφοὶ καὶ αἰρετικοί, Ἰουδαῖοι στὴν καταγωγή, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Γαλατίας, ποὺ εἶχε ἰδρύσει ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Καὶ μὲ τὸν πιὸ ὑπουλο τρόπο παρουσιάσθηκαν ἐνδιαφερόμενοι τάχα γιὰ τὴ δικαίωση τῶν πιστῶν καὶ τὴ σωτηρία τους. Καὶ διέδιδαν ὅτι δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ σωθεῖ, ἂν δὲν τηρήσει καὶ τὸν Μωσαϊκὸ Νόμο, καὶ μάλιστα τὴν περιτομή. Ἔτσι ἄφηναν νὰ νοηθεῖ ὅτι ἦταν ἀτελής ἡ διδασκαλία τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων καὶ ὅτι αὐτοὶ ἔχουν τὴν τέλεια διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ. Ὄταν ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔμαθε αὐτά, πόνεσε πολὺ. Λυπήθηκε καὶ ἀγανάκτησε, ποὺ οἱ Γαλάτες τόσο εὐκόλα δέχθηκαν τὴς μωρολογίας τῶν αἰρετικῶν. Τοὺς ἔστειλε λοιπὸν μιὰ ἐπιστολὴ στοργικὴ, ἀλλὰ καὶ ἐλεγκτικὴ. Σ' αὐτὴ τοὺς γράφει καὶ τὰ ἐξῆς: «Κι ἡμεῖς οἱ Ἀπόστολοι ποθοῦμε τὴ δικαίωση καὶ σωτηρία μας. Βεβαιωθήκαμε ὅμως μὲ τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅτι μόνον μὲ τὴν πίστη στὸν Χριστὸ καὶ τὴν τήρηση τοῦ θελήματός Του γίνεται ὁ ἄνθρωπος δίκαιος μπροστὰ στὸν Θεό, καὶ ὅχι μὲ τὰ ἔργα ποὺ ἐπέβαλλε ὁ μωσαϊκὸς Νόμος. Ἄν αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό, τότε ἡμεῖς, ποὺ ζητήσαμε τὴ δικαίωσή μας μὲ τὴν πίστη στὸν Χριστὸ καὶ τὴν ὑποταγὴ μας σ' Αὐτόν, κάναμε λάθος. Πέσαμε ἔξω. Αὐτὸ ὅμως εἶναι ψέμα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ὁ Χριστὸς μὲ τὴ διδασκαλία Του μᾶς ἔδειξε τὸν δρόμο καὶ μὲ τὴ θυσία Του μᾶς πρόσφερε τὸν τρόπο τῆς σωτηρίας. Αὐτὰ διδασθήκαμε, αὐτὰ πιστεύουμε, αὐτὰ κηρύττουμε καὶ σ' αὐτὰ θὰ μείνουμε μέχρι τέλους».

Β) Ἡ καινὴ κτίσις

Καὶ συνεχίζει ὁ φλογερὸς Ἀπόστολος. Ἀφοῦ πίστεψα καὶ ὑπάκουσα στὸν Χριστό, «ζῶ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός». Ὁ κάθε Χριστιανὸς ὅταν φωτίζεται ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὀδηγεῖται ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Χριστοῦ, ἐλκύεται ἀπὸ τὴ θεία ἀγάπη καὶ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴς πλάνες, τὴς προλήψεις καὶ τοὺς χωρὶς οὐσία τύπους. Δέχεται ἀνεπιφύλακτα καὶ κάνει κτῆμα τοῦ τὴν πίστη στὸν Σωτῆρα Κύριο. Ἀγωνίζεται νὰ συμμορφώσει τὴ ζωὴ του πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀφήνει τὴν καρδιά του στὴν εὐεργετικὴ ἐπίδραση τῆς θείας Χάριτος. Παραδίνεται ὁλόψυχα στὸν Χριστὸ καὶ παίρνει τὸ ἀνεκτίμητο δῶρο, τὴ δικαίωση. Ἀκόμα, ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν ἐνοχὴ τῆς ἁμαρτίας, ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴ δουλεία τῶν παθῶν, ἀναγεννᾶται, γίνεται νέα δημιουργία, «καινὴ κτίσις», καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴν ἀγιότητα. Ἀποκτᾶ τὴν υἰοθεσία, γίνεται ἀγαπητὸ παιδί τοῦ πανάγαθου Πατέρα καὶ ἀποκτᾶ τὴν πεποιθισμένη τῆς κληρονομίας τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν.

«Ζῆ ἐν τῷ Χριστῷ καὶ ὁ Χριστὸς ἐν αὐτῷ».

Αὐτὰ δὲν εἶναι θεωρίες. Εἶναι αἰώνιες ἀλήθειες μὲ αἰώνιο κύρος, ποὺ ἡ ἄπειρη πηγὴ τῆς καθαρῆς ἀλήθειας, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διεκήρυξε. «Αὐτὸς ποὺ μὲ ἀγαπᾷ ἐιλικρινὰ, θὰ ἀγωνίζεται νὰ τηρεῖ τὴς ἐντολές μου σὲ ὅλη τὴ ζωὴ. Αὐτὸν τὸν πιστὸ καὶ καλὸ ἀγωνιστὴ θὰ τὸν ἀγαπήσω ὅχι μόνον ἐγώ, ἀλλὰ καὶ ὁ Πατέρας μου. Σ' αὐτὸν θὰ κατεβούμε, ἐγώ καὶ ὁ Πατέρας, ὁλόκληρη ἡ Ἁγία Τριάδα, καὶ θὰ κάνουμε τὴν καρδιά του κατοικία μας, ὥστε αὐτὸς νὰ εἶναι ἔμψυχος ναὸς τῆς θεότητος. Λοιπὸν ἂς μὴν ταραζεται ἀπὸ ἐσωτερικὴς ἀνησυχίας ἡ καρδιά σας καὶ ἂς μὴ δειλιάζει μπροστὰ στοὺς ἐξωτερικοὺς κινδύνους, ἀφοῦ θὰ ἔχετε ἐμένα καὶ τὴν εἰρήνη μου μέσα στὴς ψυχές σας». Αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη ἐγγύηση γιὰ τὸ ἀνεκτίμητο δῶρο τῆς σωτηρίας μας, τὸ ὁποῖο μᾶς προσφέρει ἡ ἀκλόνητη πίστη στὴν ἀγάπη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ποὺ τόσο μᾶς ἀγάπησε» (Ἰωάν. 1δ΄ 23, 27).

Πόσο μεγάλη εἶναι ἡ τιμὴ στὴν ὁποία ὁ Χριστὸς ἀνεβάζει τὸν ἄνθρωπο! Πόσο ἀνεκτίμητα τὰ χαρίσματα ποὺ προσφέρει! Δικαίωση, ἀγιασμός, θέωση, μακαρία αἰώνια ζωὴ μαζί Του, μὲ τὸν Πατέρα μας, μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

«Ἴδετε πηλίκους ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. Ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ διώκωνται. Οὐδὲ γὰρ οἱ περιτετημημένοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχῶνται. Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται καὶ ἐγὼ τῷ

ΚΥΡΙΑΚΗ 9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ Ζ' ΛΟΥΚΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γαλ. στ' 11-18
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Λουκ. ν' 41-56

κόσμῳ. Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. Καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ'

αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ. Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν».

ΤΟ ΚΑΥΧΗΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ

«ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω»

Ἐπὶ τὰς ἀποστολικὰς ἐποχές, ἡ ἀνθρώπινη καύχησις ἦτορ ἐστὶν ἡ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπου πολιτισμοῦ, ἡ ἀσταμάτητη τεχνολογικὴ ἐξέλιξις, ἡ ἐπιστημονικὴ πρόοδος, ἀκόμα καὶ ἡ ἔρευνα ἄλλων κόσμων ἐκτὸς τοῦ πλανήτη μας. Ἐπιτεύγματα ὄντως θαυμαστὰ σὲ συλλογικὸ καὶ κοινωνικὸ ἐπίπεδο.

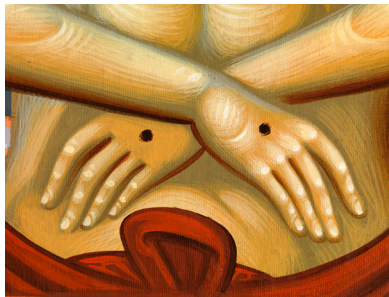
Ἐπὶ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἡ ἀτομικὴ καύχησις γιὰ ὅτιδήποτε μπορεῖ νὰ πετύχει ἓνας ἄνθρωπος. Γιὰ τὴν καλλιέργεια καὶ τὴν μόρφωση τὴν ὁποία κατέχει. Γιὰ τὴν θέσιν καὶ τὴν διακρίσιν πού λαμβάνει μέσα στὸ κοινωνικὸ σύνολο. Γιὰ τὰ πτυχία καὶ τοὺς τίτλους πού συνοδεύουν τὸ βιογραφικὸ καὶ τὴν σταδιοδρομίαν αὐτοῦ.

Αἴσθημα ἀνωτερότητας

Καὶ ὁ καθένας μπορεῖ νὰ νιώθει περήφανος γιὰ ὅ,τι ἔχει καταφέρει στὴ ζωὴ αὐτοῦ. Συχνὰ ὅμως ἡ καύχησις γιὰ ὅλα αὐτὰ μπορεῖ νὰ συνοδεύεται καὶ ἀπὸ τὴν ἔπαρση. Νὰ φέρνουν στὸν ἄνθρωπον ἓνα αἴσθημα ἀνωτερότητας ἐναντι τοῦ ἄλλου, ὁ ὁποῖος αὐτόματα ὑποβαθμίζεται σὲ ἓνα χαμηλότερο ἐπίπεδο. Καλλιιεργεῖται μιὰ ἐγωιστικὴ νοοτροπία, ἱκανὴ νὰ ἀκυρώσει τὴν ἀξία καὶ νὰ ἀμφισβητήσει τὰ κίνητρα κάθε ἐπιτεύγματος. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὸ χρονικὸ πλαίσιο τῆς Πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολῆς ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσει ἀντιπάλους οἱ ὁποῖοι καυχιοῦνται διαρκῶς γιὰ τὴν θρησκευτικὴν καταγωγὴν, καὶ εἰδικὰ γιὰ τὸ γεγονὸς πὼς εἶναι σωματικὰ περιτετημημένοι. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο γίνεται αὐτὴ ἡ καύχησις τοὺς θέλει νὰ ὑποβαθμίσει ὅσους ἄλλους χριστιανοὺς δὲν ἔχουν περιτετημηθεῖ. Νὰ τοὺς ὑποβαθμίσει στὰ μάτια τῶν ὑπολοίπων μελῶν τῆς χριστιανικῆς κοινότητος. Καὶ ὁ Ἀπόστολος ἀντιδρᾷ μὲ ὅσα γράφει στοὺς Γαλάτες, γιὰ τὴν θέλῃ νὰ ἀντιδράσει στὴν καθιέρωση μιᾶς λανθασμένης πνευματικῆς διδασκαλίας.

Τὸ πραγματικὸ καύχημα

Προβάλλει ὡς μόνον λόγον καύχησης ἐνὸς χρι-

στιανοῦ στὸ πλαίσιο τῆς πίστεως τὸν σταυρὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Συγκεκριμένα, αὐτὸ τὸ ὅποιο μπορεῖ πραγματικὰ ἓνας χριστιανὸς νὰ ἔχει ὡς καύχημα γιὰ τὴν πίστην αὐτοῦ εἶναι τὸ πόσο ἔχει ἀφομοιώσει στὴ ζωὴ αὐτοῦ τὸ νόημα τοῦ σταυροῦ. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος μιλάει γιὰ τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν στὸ

σῶμα αὐτοῦ. Δηλαδή, τὰ σημάδια αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν τὴν δυσκολίαν, τὴν κακουχίαν, τοὺς διωγμοὺς καὶ γενικότερα ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνες πού ἔδωσε γιὰ τὴν πίστην αὐτοῦ στὸν Ἰησοῦ. Τὰ ὅσα ἔζησε καὶ πέρασε ὡς τίμημα γιὰ τὴν ἀγνή ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὸν Χριστό. Διότι μέσα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νιώθει πὼς πραγματικὰ μπόρεσε νὰ πλησιάσει καὶ νὰ ὁμοιάσει πρὸς τὸν ἐσταυρωμένον Χριστό.

Ὁ δρόμος γιὰ ἓναν χριστιανό, ἔτσι ὥστε νὰ καταφέρει νὰ μοιάσει πρὸς τὸν ἀρχηγὸ τῆς πίστεως, τὸν Ἰησοῦ Χριστό, δὲν ἀνοίγεται μέσῳ τῆς περιτομῆς ἢ τῆς ἀκροβυστίας. Δὲν ἀνοίγεται μέσῳ νομικῶν διατάξεων καὶ τυπικῶν καθηκόντων. Ἀλλὰ ἀνοίγεται μέσῳ τῆς ἀφομοίωσης τοῦ κηρύγματος τοῦ σταυροῦ. Ἀπαιτεῖ δηλαδὴ θυσίας καὶ ὑπομονὴν στὴν δυσκολίαν. Περνάει μέσα ἀπὸ τὴν ἀντοχὴν στὸν πειρασμὸν καὶ τὸν ἀληθινὸν πνευματικὸν ἀγῶνα. Ὅσο πῶς πολὺ ὁ ἄνθρωπος ἀγωνίζεται καὶ ὑπομένει μέσα στὴν πίστην, τόσο περισσότερο πλησιάζει πρὸς τὸν Ἰησοῦ. Τότε ὁδηγεῖται μὲ ἀσφάλειαν στὸν δρόμον τῆς πνευματικῆς ἀναγέννησης καὶ τῆς σωτηρίας. Ὅπως ὁδηγήθηκε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ μάρτυρες τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας καὶ πίστεως.

Ὅλοι ἡμεῖς πού θέλουμε νὰ ἀγωνιζώμαστε στὸν πνευματικὸν στίβον δὲν πρέπει νὰ ἔχουμε ὡς βασικὸν μας κριτήριον πράγματα τὰ ὁποῖα εἶναι δευτερεύοντα. Πόσες ὁμιλίαι καὶ κηρύγματα κάναμε, πόσα κατηχητικά, σὲ πόσες ἀκολουθίας συμμετείχαμε. Ποιῶν θεολογικῶν γνώσεων μᾶς συνοδεύουν. Οὔτε πρέπει φυσικὰ νὰ καυχώμαστε γιὰ ὅλα αὐτὰ. Τὸ βασικὸν μας κριτήριον πρέπει νὰ εἶναι μόνον τὸ πὼς ὁ βίος καὶ ὁ ἀγῶνας μᾶς πλησιάζει πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πόσο ὁμοιάζει πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς σταυρικῆς θυσίας.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ με τούς ἀναγνώστες μας

Ἡ ἑορτὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου

«Πῶς καθιερώθηκε ἡ ἑορτὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου στὴν Ἐκκλησία;»

Στὶς 21 Νοεμβρίου εορτάζει, ἐδῶ καὶ πολλοὺς αἰῶνες, ἡ Ἐκκλησία μας τὴν εἴσοδο τῆς Θεοτόκου ὡς μικρῆς κόρης τριῶν ἐτῶν στὸν Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων. Ἡ ἑορτὴ βασίζεται σὲ διήγηση ποὺ ὑπάρχει στὸ ἀπόκρυφο (δηλαδὴ ἐκτὸς τοῦ κανόνος τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης) *Πρωτευαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου*.

Ἀπὸ τὸ βιβλίον *Θεομητορικὸν* τοῦ Καθηγητοῦ Δημητρίου Τσάμπι ἀντιγράφουμε ὀρισμένα χαρακτηριστικὰ καὶ διευκρινιστικὰ ἀποσπάσματα πρὸς ἀπάντηση ἐπὶ τοῦ τεθέντος ἐρωτήματος:

«Κύρια πηγὴ γιὰ τὴ διήγηση ποὺ ἀναφέρεται στὴν παραμονὴ τῆς Θεοτόκου στὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντα εἶναι τὸ *Πρωτευαγγέλιον*. Ἡ διήγηση αὐτὴ ἔχει τὸν πυρῆνα της στὴν παλαιοδιαθηκικὴ διήγηση γιὰ τὴ γέννηση τοῦ Σαμουὴλ ἀπὸ τὴν Ἄννα καὶ τὸν Ἐλκανᾶ –μὲ τὴν ὁποία ἔχει πολλὰ κοινὰ σημεῖα–, ὅπως ἐπίσης δευτερευόντως καὶ μὲ τὴ διήγηση γιὰ τὴ γέννηση τοῦ Ἰσαὰκ ἀπὸ τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὴ Σάρρα. Εἶναι βέβαια φυσικὸ νὰ διερωτηθεῖ κανεὶς γιὰ τὴν ἱστορικότητα τῆς διηγήσεως σχετικὰ μὲ τὴν παραμονὴ τῆς Παναγίας στὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντα ἢ, κατὰ τὴ βυζαντινὴ παράδοση, τὴν εἴσοδο της στὸ Ἄδυτο ἢ στὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, ὅπου μόνο ὁ ἀρχιερέας εἰσέρχεται “ἅπας τοῦ ἐνιαυτοῦ” (*Εβρ. 9: 7*) καὶ “*γυναιξιν ἄβαιον ἦν τὸ ἱερόν*” (*Ἰωσήπου, Ἰουδαϊκὴ Ἀρχαιολογία 15, 419*). Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ θὰ μπορούσαν νὰ λεχθοῦν τὰ ἑξῆς: Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει ἰδιαίτερη σημασία στὴ διήγηση αὐτὴ καὶ εἶναι γενεσιουργὸς αἰτία της, ἀναμφίβολα, δὲν εἶναι τὸ ἱστορικὸ ὑπόβαθρό της, ἀλλὰ τὸ θεολογικὸ συμβολικὸ περιεχόμενον τοῦ γεγονότος καὶ ἡ βαθύτερη σωτηριολογικὴ σημασία του. Στὴν ὀρθόδοξη παράδοση τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου ἐκλαμβάνονται ὡς **προόμιον καὶ προαναφώνηση τοῦ Εὐαγγελισμοῦ**. Ἡ σύμφωνα μὲ τὴν προορισμένη βουλὴ καὶ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ παραμονὴ τῆς Παναγίας στὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντα ἦταν γι’ αὐτὴν περίοδος καθάρσεως, μυσσεως στὴν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ζωὴ καὶ προετοιμασίας, γιὰ νὰ γίνει μὲ τὴν αὐτεξούσια προαίρεσή της τὸ ἱερὸ κατοικητήριον τοῦ Λόγου καὶ Μητέρα τοῦ δι’ αὐτῆς ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ. Τὴ στενὴ σχέση τῶν Εἰσοδίων μὲ τὸν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου ἐκφράζει μὲ μοναδικὸ τρόπο ὁ ἐκκλησιαστικὸς ὕμνος τῶν Εἰσοδίων: “*Τὰ τῆς νυμφεύσεως ἀπογράφονται θεῖα συμβόλαια τῆς ὑπὲρ νοῦν κνοφορίας σου, ἀγνὴ Παρθένη, σήμερον ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, ἐν οἴκῳ Θεοῦ*”.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου φαίνεται ὅτι θεοπίσθηκε στὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὸν ἐγκαϊνιασμό τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Θεοτόκου Μαρίας ἢ Νέας Ἐκκλησίας στὶς 21 Νοεμβρίου τοῦ 543. Ὁ ναὸς αὐτὸς ἀνεγέρθηκε ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανὸ Α΄ στὴ νότια πλευρὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντα. Λόγω τῆς θέσης τοῦ ναοῦ, ἦταν ἐπόμενο νὰ συνδεθεῖ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς μὲ τὴν εἴσοδο καὶ παραμονὴ

τῆς Θεοτόκου στὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντα»¹.

Κατὰ τὸν 14ο αἰῶνα ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς μὲ μία ἐκτενὴ ὁμιλία-πραγματεία (ὑπ’ ἀριθμ. 53) ἐρμηνεύει θεολογικῶς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς **προετοιμασίας** τῆς Παναγίας διὰ τῆς καθάρσεως, προσευχῆς καὶ ἀγνότητας ἐντὸς τοῦ ἀβάτου τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ναοῦ, **γιὰ νὰ καταστεί «ὁ καθαρῶτατος ναὸς τοῦ Σωτῆρος»**. Στὴν ὁμιλία μάλιστα αὐτὴ συγκρίνει τὴν πνευματικὴ πορεία τῆς Θεοτόκου μὲ τὴν ἀνάλογη πνευματικὴ πορεία τῶν μοναχῶν μέσῳ τῆς καθάρσεως, προσευχῆς καὶ ἀγνότητος, ὥστε νὰ ἀξιωθοῦν τῆς θέας τοῦ Θεοῦ. Ἡ Παναγία γίνεται τὸ πνευματικὸ ὑπόδειγμα γιὰ τὴν πορεία πρὸς τὴν ἀγιότητα ὅλων τῶν μετὰ ἀπὸ αὐτὴν πιστῶν χριστιανῶν, καὶ ἰδίως τῶν μοναχῶν, οἱ ὅποιοι μιμοῦνται τὴν ἀγία της ζωὴ κατὰ πάντα. Παραθέτουμε κάποια ἐνδεικτικὰ σημεῖα αὐτῆς τῆς ὁμιλίας, ὅπως παρατίθενται ἀπὸ τὸν *Νέο Συναξαριστὴ*.

Ἐχοντας ἔτσι ἐγκαταλείψει τὸν κόσμον, τοὺς γονεῖς της καὶ κάθε δεσμὸ μὲ τὰ αἰσθητὰ πράγματα, ἡ ἁγία Παρθένος παρέμεινε στὸν ναὸ μέχρι τὴν ἡλικία τῶν δώδεκα ἐτῶν. Φθάνοντας λοιπὸν σὲ ἡλικία γάμου, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι φοβήθηκαν μήπως μολύνει τὸ ἄδυτο καὶ τὴν ἐμπιστεύθηκαν στὸν ἀγνὸ Ἰωσήφ, ποὺ ἦταν κῆρος, γιὰ νὰ διαφυλάξει τὴν παρθενία της, παρουσιαζόμενος ὡς μνηστήρας της. Κατὰ τὰ ἐννέα αὐτὰ χρόνια, ἡ Παναγία τρεφόταν μὲ τροφὴ πνευματικὴ ποὺ τῆς ἔφερνε ἄγγελος Κυρίου. Διῆγε βίον οὐράνιον, ἀνώτερο ἐκείνου τῶν προπατόρων μας στὸν Παράδεισον. Δίχως μέριμνες, δίχως πάθη, ἔχοντας ξεπεράσει τὴς ἀνάγκες τῆς φύσεως καὶ τὴν τυραννία τῶν ἡδονῶν, δὲν ζούσε παρὰ μόνον γιὰ τὸν Θεό, μὲ τὸν νοῦ της προσπλωμένο κάθε στιγμὴ στὴ θεωρία τοῦ κάλλους Του. Προσευχόμενη ἀδιαλείπτως καὶ ἐπαγρυπνώντας στὸν ἑαυτὸ της, ἡ ἁγία παιδίσκεν κατόρθωσε κατὰ τὴν παραμονὴ της στὸν Ναὸ νὰ καθαρῆσει τὴν καρδιά της, ἔτσι ὥστε νὰ γίνῃ ἀκλιδίωτος καθρέπτης, ὅπου ἀνταυγάζεται ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ. Φόρεσε τὴ λαμπρὴ στολὴ τῶν ἀρετῶν, ὡς μελλόνυμφη, γιὰ νὰ προετοιμασθεῖ γιὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἔλευση τοῦ θείου Νυμφίου Χριστοῦ. Κατόρθωσε τέτοια τελειότητα, ποὺ συνόψισε στὸ πρόσωπό της ὅλη τὴν ἀγιότητα τοῦ κόσμου καί, ὁμοιωθεῖσα διὰ τῆς ἀρετῆς μὲ τὸν Θεό, προσεῖλκυσε τὸν Θεὸ νὰ “ὁμοιωθεῖ” διὰ τῆς Ἐνανθρωπήσεως μὲ τοὺς ἀνθρώπους...

Τοποθετημένη στὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ὅπου φυλάσσονταν τὰ τεκμήρια τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ, ἡ Παρθένος ἀποκάλυπτε ὅτι τὰ σύμβολα καὶ οἱ προτυπώσεις ἔπρεπε νὰ ἐκπληρωθοῦν στὸ πρόσωπό της. Αὐτὴ ἡ ἴδια ἦταν τὸ Ἄδυτο, ἡ Σκηνὴ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡ Κιβωτὸς τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἡ Στάμνος ἢ φέρουσα τὸ ἐξ οὐρανοῦ μάννα, ἢ βλαστήσασα Ράβδος τοῦ Ἀαρῶν, ἢ Πιλὰξ τοῦ Νόμου τῆς Χάριτος»².

1 Δημητρίου Τσάμπι, *Θεομητορικὸν*, τόμ. Β’ (Θεσσαλονίκη: Λυδία, 2000), σ. 15-16.

2 *Νέος Συναξαριστὴς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*, τόμος Γ’ Νοέμβριος (Ἀθῆναι: Ἰνδικτος, 2004), σ. 226-227.

Συμβουλές του ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τὴν ἐξορία

«Ἄλλ' ὅμως, ἂν καὶ τὰ γνωρίζω αὐτά, δὲν ἀπογοπεύομαι ἀπέναντι σὴν καλύτερη ἐλπίδα, σκεπτόμενος τὸν κυβερνήτη αὐτοῦ τοῦ σύμπαντος, ὁ ὁποῖος δὲν κατανικᾷ τὴν τρικυμία μὲ τὴν τέχνη, ἀλλὰ διαλύει τὴν ταραχὴ μ' ἓνα νεῦμα. Ἄν δὲν τὸ κάμνει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ οὔτε ἀμέσως, εἶναι τέτοια ἡ συνήθειά του νὰ μὴ καταλύει τὴν ἀρχὴ τὰ δεινά· ἀλλ' ὅταν αὐξηθοῦν καὶ φθάσουν πρὸς τὸ τέλος καὶ οἱ περισσότεροι ἀπογοπευθοῦν, τότε συνηθίζει νὰ θαυματουργεῖ καὶ νὰ παραδοξοποιεῖ, δείχνοντας τὴ δύναμή του καὶ συγχρόνως γυμνάζοντας τὴν ὑπομονὴ ὅσων πέφτουν σ' αὐτά. Μὴν ἀπελπισθεῖς λοιπόν, παρακαλῶ. Διότι, Ὀλυμπιάς, ἓνα εἶναι τὸ φοβερό, ἓνας ὁ πειρασμός, ἢ ἁμαρτία μόνο, καὶ δὲν ἔπαυσα νὰ σοῦ ψάλλω συνεχῶς αὐτὸ τὸ λόγο. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι μῦθος, εἴτε ἐπιβουλές ἀναφέρεις εἴτε ἀπέχθειες εἴτε δόλους εἴτε συκοφαντίες εἴτε λοιδορίες εἴτε κατηγορίες εἴτε δημεύσεις εἴτε ἐξορίες εἴτε ξίφη ἀκονισμένα εἴτε πέλαγος εἴτε τὸν πόλεμο ὅλης τῆς οἰκουμένης. Ὅποια κι' ἂν εἶναι αὐτά, εἶναι πράγματι πρόσκαιρα καὶ φθαρτά· συμβαίνουν στὸ θνητὸ σῶμα καὶ δὲν παραβλάπτουν τὴν ἄγρυπνη ψυχὴ ... Μήπως ὅμως εἶναι δεινὴ καὶ βαρεὴ ἡ δυσκολία τῶν καιρῶν; Ἄλλὰ πρόσεχε ὅτι κι αὐτὴ πάλι παραβάλλεται μὲ ἄλλη εἰκόνα καὶ καταφρόνησέ την κι αὐτήν. Ὁ προφήτης, συγκρίνοντας τὶς λοιδορίες καὶ τὶς ὕβρεις καὶ τοὺς ὀνειδισμοὺς καὶ τοὺς ἐμπαιγμοὺς ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τὶς ἐπιβουλές μὲ παλιωμένο ἱμάτιο καὶ διαβρωμένο μαλλί, ἔλεγε (βλ. Ἦσ. 51: 7, 8) ... Νὰ μὴ σὲ τaráσσει λοιπόν τίποτε ἀπὸ τὰ γινόμενα, ἀλλ' ἀφήνοντας τὸ νὰ παρακαλεῖς τὸν τάδε καὶ τὸν τάδε καὶ νὰ παρακολουθεῖς τὶς σκιές (διότι αὐτὸ εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη βοήθεια), παρακάλα ἀδιάκοπα τὸν Θεὸ πὺ λατρεύεις ἀπλῶς νὰ νεύσει, καὶ ὅλα θὰ λυθοῦν ἀκαριαία. Ἐὰν πάλι παρακάλεσες καὶ δὲν λύθηκαν, αὐτὴ εἶναι ἡ συνήθεια τοῦ Θεοῦ (πάλι θὰ ἐπαναλάβω τὰ προηγούμενα), νὰ μὴ καταλύει τὰ δεινά ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἀλλὰ ὅταν κορυφωθοῦν, ὅταν αὐξηθοῦν, ὅταν σχεδὸν δὲν ἀπομείνει τίποτε ἀπὸ τὴν κακία τῶν πολεμίων μας, τότε ἀπότομα νὰ μεταβάλλει τὰ πάντα πρὸς τὴ γαλήνη καὶ νὰ τὰ ὀδηγεῖ πρὸς κάποιες ἀπροσδόκητες καταστάσεις πραγμάτων. Διότι δὲν μπορεῖ νὰ κάμει τόσα μόνο ἀγαθὰ ὅσα περιμένουμε καὶ ἐλπίζομε, ἀλλὰ καὶ πολὺ περισσότερα καὶ ἀπείρως μεγαλύτερα ... Εἶδες τὴν ἐφευριστικότητα τοῦ Θεοῦ; εἶδες τὴ σοφία; εἶδες τὴν παραδοξότητα; εἶδες τὴ φιλανθρωπία καὶ τὴν κηδεμονικὴ ἐξουσία; Νὰ μὴ θορυβεῖσαι λοιπόν, νὰ μὴ ταραττεσαι, ἀλλὰ νὰ μένεις σταθερῶς διαρκῶς εὐχαριστῶντάς τον γιὰ ὅλα, δοξολογῶντας, παρακαλῶντας, δεόμενι, ἰκετεύοντας. Κι ἂν ἐπέρχονται μύριοι θόρυβοι καὶ μύριες ταραχές, κι ἂν παρουσιάζονται καταγιγίδες καὶ ὅλα τὰ δεινά, νὰ μὴ σὲ τaráσσει τίποτε ἀπὸ αὐτά. Διότι

ὁ Δεσπότης δὲν προλαβαίνεται στὴ βοήθειά μας ἀπὸ τὴ δυσκολία τῶν πραγμάτων, ἀκόμη καὶ ἂν ὅλα φθάσουν στὴ χειρότερη καταστροφή».

«Ἄλλ' ὅμως καὶ ταῦτα εἰδὼς οὐκ ἀπογινώσκω τῆς χρησιωτέρας ἐλπίδος τὸν κυβερνήτην τοῦδε τοῦ παντὸς ἐννοῶν, ὃς οὐ τέχνη περιγίνεται τοῦ χειμῶνος, ἀλλὰ νεύματι λύει τὴν ζάλην. Εἰ δὲ μὴ ἐκ προοιμίων μηδὲ εὐθέως, ἔθος αὐτῷ τοιοῦτο μὴ ἐν ἀρχῇ τὰ δεινά καταλύει, ἀλλ' ὅταν αὐξηθῇ καὶ πρὸς τὸ τέλος ἔλθῃ καὶ παρὰ τῶν πλειόνων ἀπογινώσθῃ, τότε θαυματουργεῖν καὶ παραδοξοποιεῖν, τὴν τε οἰκείαν ἐνδεικνύμενος δύναμιν καὶ τῶν ἐμπιπτόντων τὴν ὑπομονὴν ἐγγυμνάζων. Μὴ τοίνυν ἀναπέσης, παρακαλῶ. Ἐν γὰρ ἐστίν, Ὀλυμπιάς, φοβερόν, εἰς πειρασμός, ἁμαρτία μόνον· καὶ τοῦτο συνεχῶς ἐπάδων σοι τὸ ῥῆμα οὐκ ἐπαυσάμην· τὰ δὲ ἄλλα πάντα μῦθος, κἂν ἐπιβουλὰς εἴπῃς, κἂν ἀπεχθείας, κἂν δόλους, κἂν συκοφαντίας, κἂν λοιδορίας, κἂν κατηγορίας, κἂν δημεύσεις, κἂν ἐξορίας, κἂν ξίφη ἠκονημένα, κἂν πέλαγος, κἂν τὸν τῆς οἰκουμένης ἀπάσης πόλεμον. Οἷα γὰρ ἂν ἦ ταῦτα, πρόσκαιρά τέ ἐστι καὶ ἐπικήρα καὶ ἐν θνητῷ γενόμενα σώματι καὶ τὴν νήφουσαν οὐδὲν παραβλάπτουσα ψυχῆν ... Ἄλλ' ἡ δυσσημερία δεινὸν καὶ βαρὺ; Ἄλλ' ὅρα καὶ ταύτην πάλιν ἑτέρα παραβαλλομένην εἰκόνα καὶ καταφρόνει καὶ ταύτης. Τὰς γὰρ λοιδορίας καὶ τὰς ὕβρεις καὶ τὰ ὀνειδῆ καὶ τὰ σκώμματα τὰ παρὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰς ἐπιβουλὰς ἱματίῳ παλαιωθέντι καὶ ἐρίῳ διαβρωθέντι παρεικάζων ἔλεγεν· ... Μηδὲν σε τοίνυν ταραπτέτω τῶν γινόμενων, ἀλλ' ἀφεῖσα τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα παρακαλεῖν καὶ τὰς σκιὰς παραιρέχεν –τοῦτο γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη συμμαχία– τὸν Θεὸν ᾧ λατρεύεις, ἐνδελεχῶς παρακάλει νεῦσαι μόνον· καὶ πάντα ἐν μιᾷ καιροῦ λύεται ῥοπή. Εἰ δὲ παρεκάλεσας καὶ οὐκ ἐλύθη, τοιοῦτο τῷ Θεῷ ἔθος, μὴ ἐν προοιμίων –τὸν γὰρ ἔμπροσθεν ἀναλήψομαι λόγον– καταλύει τὰ δεινά, ἀλλ' ὅταν κορυφωθῇ, ὅταν αὐξηθῇ, ὅταν σχεδὸν μηδὲν ὑπολειμμένον ἢ τῆς τῶν πολεμούντων κακίας, τότε ἀθρόον πάντα μεταβάλλει ἐπὶ τὸ γαληνὸν καὶ πρὸς ἀπροσδοκίτους τινὰς καταστάσεις αὐτὰ πραγμάτων ἄγειν. Οὐ γὰρ τοσαῦτα δύναται μόνον ποιῆσαι χρηστὰ ὅσα προσδοκῶμεν καὶ ἐλπίζομεν, ἀλλὰ καὶ πολλῶ πλείονα καὶ ἀπείρως μείζονα ... Εἶδες τὸ εὐμήχανον τοῦ Θεοῦ; Εἶδες τὸ σοφόν; Εἶδες τὸ παράδοξον; Εἶδες τὸ φιλάνθρωπον καὶ κηδεμονικόν; Μὴ τοίνυν θορυβοῦ, μηδὲ ταραττοῦ, ἀλλὰ μένε διηνεκῶς ὑπὲρ πάντων αὐτῷ εὐχαριστοῦσα, δοξολογοῦσα, παρακαλοῦσα, δεομένη, ἰκετεύουσα· κἂν μυριοὶ θόρυβοι, κἂν μυρία ταραχὰ ἐπίωσι, κἂν καταγιγίδες, κἂν πάντα ἐπ' ὄψιν κέηται, μηδὲν σε τούτων ταραπτέτω. Οὐ γὰρ προλαμβάνεται ἡμῖν ὁ Δεσπότης ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων δυσκολίας, κἂν εἰς ἔσχατον ὄλεθρον πάντα κατενεχθῇ».

Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ἐπιστολαὶ πρὸς Ὀλυμπιάδα, Α' (=7) (PG 52, 549- 551, EΠΕ 37, 367-373).

«Αὐτός γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν, ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίση ἐν ἑαυτῷ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ· καὶ ἔλθῶν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς, ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν

ΚΥΡΙΑΚΗ 23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Θ' ΛΟΥΚΑ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Ἐφεσ. β' 14-22

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ Λουκ. ιβ' 16-21

οἱ ἀμφότεροι ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὶ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ

οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ· ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι».

Η ΕΙΡΗΝΗ ΗΜΩΝ

«αὐτὸς γὰρ ἔστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν»

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μὲ τὴ σημερινὴ περικοπὴ διασαφηνίζει ὅτι ἡ εἰρήνη γιὰ τοὺς χριστιανούς δὲν εἶναι μία κατάσταση ἐξωτερικὴ, κοινωνικὴ, πολιτικὴ, ἀλλὰ ἓνα **πρόσωπο**: τὸ πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ. Αὐτὸ τὸ πρόσωπο ἔνωσε σὲ ἓνα σῶμα τοὺς πρώην ἐχθρούς, τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς Ἐθνικούς, δηλαδὴ τοὺς εἰδωλολάτρες. Αὐτὸ τὸ πρόσωπο διέλυσε τὸ **μεσότοιχον**, αὐτὸν τὸν τοῖχο πού ξεχώριζε Ἰουδαίους καὶ Ἐθνικούς. Αὐτὸς ὁ ὅρος, σύμφωνα μὲ κάποιους ἑρμηνευτές, μπορεῖ νὰ ἦλθε στὸ μυαλὸ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου ἀπὸ τὸν πραγματικὸ τοῖχο πού υπῆρχε στὴν αὐλὴ τοῦ Ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων, ἔξω ἀπὸ τὸν ὁποῖο μπορούσαν νὰ προσεύχονται στὸν Θεὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ οἱ προσήλυτοι πρώην Ἐθνικοί. Ἐνας τοῖχος γκρεμίζεται, καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν δύο πλευρῶν μποροῦν πλέον νὰ ἐπικοινωνήσουν καὶ νὰ συνυπάρξουν μαζί.

Ἡ εἰρήνη ὡς ἔννοια ἔχει πολλὲς διαστάσεις, καὶ οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι θεωροῦν ὅτι ἡ εἰρήνη εἶναι ἡ ἀπουσία τῶν πολέμων καὶ τῶν συγκρούσεων. Καὶ αὐτὴ, βεβαίως ἡ μορφὴ τῆς ἐξωτερικῆς εἰρήνης εἶναι πολὺ σημαντικὴ, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ μοναδική. Τί νὰ κάνει τὴν ἐξωτερικὴ εἰρήνη ἓνας ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος βιώνει ἐσωτερικὲς συγκρούσεις; ἓνας ἄνθρωπος τὸν ὁποῖο τύπτει ἡ συνείδησή του γιὰ παραλείψεις καὶ ἴσως καὶ γιὰ ἐγκλήματα;

Διάφορα συνώνυμα τῆς λέξεως εἰρήνη εἶναι ἡ ἡρεμία, ἡ γαλήνη, ἡ ἄρμονία μὲ τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους. Ἡ λέξη **ἄρμονία** προέρχεται ἀπὸ τὸν ἄρμό, τὸ συνδυετικὸ ὄργανο, τὸ ὁποῖο τοποθετοῦμε, γιὰ νὰ συγκολλησοῦμε δύο ἀντικείμενα (π.χ. δύο τοῦβλα, δύο πλακάκια κ.λπ.). Αὐτὸ τὸ συνδυετικὸ ὄργανο στὰ παλαιότερα χρόνια ἦταν ὁ πηλός, σήμερον εἶναι τὸ τσιμέντο ἢ ἄλλες συνθετικὲς καὶ ἰσχυρὲς κόλλες. Τὸ συνδυετικὸ ὄργανο εἶναι αὐτὸ πού συμβάλλει στὴν ἄρμονία τοῦ τοίχου μὲ τὰ πολλὰ τοῦβλα ἢ πλακάκια. Αὐτὴ ἡ εἰκόνα μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσει νὰ κατανοήσουμε πῶς τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μᾶς φέρνει τὴν ἄρμονία καὶ τὴν εἰρήνη μέσα μᾶς καὶ γύρω μᾶς. Αὐτὸ τὸ πρόσωπο, ἡ παρουσία Του καὶ ἡ διδασκαλία Του ὅχι ἀπλῶς μᾶς ἐνώνει, ἀλλὰ μᾶς χαρίζει τὴν ἄρμονία, τὴν ὁμορφιὰ τῆς συνυπάρξεως καὶ τὴν ἐσωτερικὴ γαλήνη.

Οἱ ἄνθρωποι πού ἀγαποῦν καὶ ἀκολουθοῦν τὸν Κύριο ἐνώνονται καὶ μεταξύ τους, ὑπερβαίνουν τὶς ἐξωτερικὲς διαιρέσεις τους, τὶς κοινωνικὲς προκαταλήψεις καὶ συμβιώνουν εἰρηνικά. Γι' αὐτὸ σὲ ἄλλη περίπτωση ὁ ἀπόστολος Παῦλος διεκήρυττε ὅτι «οὐκ

ἐνὶ Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἕλληνι, οὐκ ἐνὶ δοῦλῳ οὐδὲ ἐλεύθερῳ, οὐκ ἐνὶ ἄρσεν καὶ θήλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς **εἷς ἐστε** [=εἶσθε ἓνα] ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. 3: 28). Οἱ διαμάχες τῶν φύλων, τῶν φυλῶν, τῶν τάξεων, σταματοῦν μπροστὰ στὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου, τὸ Ὅποιο ἐνώνει τοὺς πάντες ἀνεξαιρέτως σὲ μία ποίμνη, σὲ ἓνα σῶμα, στὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας Του. Οἱ πιστεύοντες, λοιπόν, στὸν Θεάνθρωπο ἐνούμενοι μαζί Του ἐνώνονται καὶ μὲ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος χρησιμοποιοῦν μία ὁμορφὴ παρομοίωση, γιὰ νὰ δείξει πῶς ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐνωσή μᾶς μὲ τὸν Θεὸ μᾶς ἐνώνει ἐν ἀγάπῃ καὶ μὲ τὸν συνάνθρωπο. Ἄς φαντασθοῦμε, λέγει ὁ ἅγιος Δωρόθεος, ἓναν κύκλο, κέντρο τοῦ ὁποῖου εἶναι ὁ Θεός. Οἱ ἄνθρωποι βρίσκονται στὴν περιφέρεια αὐτοῦ τοῦ κύκλου. Ὅσο περισσότερο πλησιάζουν ἀπὸ τὴν περιφέρεια πρὸς τὸ κέντρο τοῦ κύκλου, τόσο περισσότερο ἐνώνονται ὄχι μόνο μὲ τὸ κέντρο τοῦ κύκλου, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ὑπόλοιπα σημεῖα τῆς περιφέρειας πού πλησιάζουν καὶ αὐτὰ πρὸς τὸ κέντρο.

Τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ αἰτία τῆς εἰρηνεύσεως καὶ τῆς ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ διαβιώσεως πρώην ἐχθρῶν (ἄνδρας - γυναῖκα, ἀφέντης - δοῦλος, Ἰουδαῖος - ἐθνικός). Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ δὲν περιορίζεται μόνο στὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν συνάνθρωπο, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται καὶ στὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό, τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ φυσικὸ περιβάλλον. Παραδείγματα αὐτῆς τῆς πολυπτυχῆς ἐσωτερικῆς εἰρήνης εἶναι οἱ ἅγιοι οἱ ὁποῖοι μποροῦν καὶ συμβιώνουν μὲ ἄγρια θηρία, ὅπως ὁ ὅσιος Γεράσιμος ὁ Ἰορδανίτης, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιοῦσε ἓνα λιοντάρι ὡς γαῖδουράκι, γιὰ νὰ μεταφέρει τὸ νερό του, ὁ ὅσιος Παῖσιος, ὁ ὁποῖος ἦταν εἰρηνικός μὲ ἄρκουδες καὶ φίδια. Αὐτὴ ἡ πτυχὴ τῆς εἰρήνης συνδέεται μὲ τὴν εἰρηνεὺση τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι στὸν Θεό, ἀφοῦ ἐπιστρέφει ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐξομολογήσει κοντὰ Του καὶ ἔτσι εἰρηνεύσει καὶ μὲ τὸν ἑαυτό του πού ἐπαναστατεῖ ἢ συνείδησή του, ὅταν προβαίνει σὲ παραπτώματα καὶ ἁμαρτήματα.

Τέλος, νὰ ἐπισημαίνουμε ὅτι αὐτὴ ἡ ἐσωτερικὴ εἰρήνη, πού προσφέρει ὁ Χριστὸς στοὺς ἀληθινούς μαθητὲς Του, εἶναι ἀπρόσβλητη ἀπὸ τὶς ἐξωτερικὲς καταστάσεις καὶ ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τῶν δαιμόνων μὲ τοὺς ποικίλους πειρασμούς. Γιατί, ὅπως ἤδη ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη διεπίστωνε ὁ ψαλμωδός, «μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ἤμην εἰρηνικός» (Ψαλμ. 119: 7)!

γ) «Ὁ Θεός, ὅταν ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο, τὸν ἔπλασε «κατ' εἰκόνα του». Γιὰ νὰ τὸν ἀναζητήσει, τὸν γνωρίσει, τὸν ἀγαπήσει καὶ τὸν πλησιάσει. Ἀλλὰ γιὰ νὰ γνωρίσει ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεό, ὀφείλει προηγουμένως νὰ ἔχει τέλεια γνώση τοῦ ἑαυτοῦ του. Γιατὶ ὅποιος δὲ γνωρίζει τὸν ἑαυτό του, οὔτε τὸν Θεό μπορεῖ νὰ γνωρίσει. Κι ὅποιος δὲ γνωρίζει τὸν Θεό, δὲν τὸν ἀγαπᾷ, οὔτε τὸν λατρεύει, οὔτε τὸν ἐπιζητεῖ, οὔτε τὸν πλησιάζει».

«Ὁ ἄνθρωπος ποὺ βρέθηκε σὲ τέτοια προνομιοῦχο θέση ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, ὀφείλει μὲ τὴ θέλησή του νὰ γνωρίσει τὸν ἑαυτό Του, γιὰ νὰ γνωρίσει καὶ τὸν Θεό. Ὅσοι γνωρίζουν τὸν ἑαυτό τους ἐπαινοῦνται ἀπὸ τίς «Παροιμίες», ὡς σοφοί: «Ὅσοι γνωρίζουν τὸν ἑαυτό τους εἶναι σοφοί». Καὶ συμβουλεύουν: «Γνώριζε τὸν ἑαυτό σου καὶ περπάτα μὲ καθαρότητα στοὺς δρόμους τῆς καρδιάς σου».

δ) Ὅποιος γνωρίζει τὸν ἑαυτό του γνωρίζει καὶ τὰ καθήκοντά του πρὸς τὸν Θεό καὶ πρὸς τὸν πλησίον του. Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς λέει: «Ἄν θέλεις νὰ γνωρίσεις τὸν Θεό, πρόλαβε νὰ γνωρίσεις τὸν ἑαυτό σου». Καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος τονίζει: «Ἡ ἀκριβὴς κατανόηση τοῦ ἑαυτοῦ σου σοῦ παρέχει ὁση καθοδήγηση χρειάζεσαι, γιὰ νὰ ὀδηγηθεῖς πρὸς τὴν ἔννοια τοῦ Θεοῦ». Σ' αὐτὰ συμπληρώνει ὁ ἱερός Χρυσόστομος γιὰ ὄσους ἀγνοοῦν τὸν ἑαυτό τους τὰ ἑξῆς: «Τὸ νὰ ἀγνοοῦν τὸν ἑαυτό τους εἶναι χειρότερο ἀπὸ μεγάλη τρέλλα».

ε) Σ' ὅποιον γνωρίζει τὸν ἑαυτό του, ἡ ἔννοια τοῦ δικαίου τοῦ ἀποκαλύπτεται. Ἡ ἀλήθεια ἐμφανίζεται καὶ τὸν ὀδηγεῖ πρὸς τὴν τελειότητα, ἐξομοιώνοντάς τον πρὸς τὸν Θεό.

Ἡ ἄγνοια τοῦ ἑαυτοῦ του γίνεται αἰτία πολλῶν κακῶν. Καὶ ὅταν συνοδεύεται ἀπὸ τὸν ἐγωισμό, τὸν ὀδηγεῖ σὲ ἀνήκουστα κακά. Αὐτὸς γεννάει τὴν οἴηση, τὴν ὑπερηφάνεια καὶ τὴν ἀλαζονεία. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ φροντίσουμε νὰ ἀπαλλαγούμε ἀπὸ αὐτή, μὲ τὴν ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ μας.

στ) Τὸ νὰ γνωρίσουμε τὸν ἑαυτό μας εἶναι πολὺ δύσκολο καὶ χρειάζεται ἔντονη φροντίδα καὶ πολλὴ ἐπιμέλεια. Ὁ Μέγας Βασίλειος λέει: «Πράγματι μοιάζει δυσκολότερο ἀπ' ὅλα τὸ νὰ γνωρίσει κανεὶς τὸν ἑαυτό του. Γιατὶ δὲν εἶναι μόνο τὸ μάτι ποὺ ἔχει συνηθίσει νὰ βλέπει πρὸς τὰ ἔξω καὶ ὄχι τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ νοῦς μας καταγράφει εὐκόλα τὶς ἁμαρτίες τῶν ἄλλων, ἐνῶ εἶναι βραδὺς στὴν ἐπίγνωση τῶν δικῶν του ἐλαττωμάτων».

Αὐτὰ εἶναι μερικὰ ἀπὸ ὅσα μᾶς λέει ὁ ἅγιος Νεκτάριος γιὰ τὸ πολὺ σπουδαῖο καὶ σοβαρὸ αὐτὸ θέμα. Καὶ φυσικὰ παρόμοια μᾶς λένε καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἁγίους μας καὶ τοὺς πνευματικούς μας πατέρες. Ἄς προσέξουμε ὅμως τώρα καὶ ὅσα μᾶς διδάσκει στὸν Προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου ὁ π. Εὐσέβιος Ματθόπουλος.

4. Ὁ π. Εὐσέβιος γιὰ τὴν αὐτογνωσία

Στὴν ἀρχὴ ἃς ποῦμε πῶς, ὅπως ὁμολογοῦν ἐκεῖνοι ποὺ γνωρίσαν τὸν π. Εὐσέβιο, ὅσα ἔγραφε ἦταν ἀκριβῶς ἐκεῖνα ποὺ ζοῦσε. Τὸ περιεχόμενο τοῦ Προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ταυτίζεται μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴν προσωπικότητά του, καὶ ἀντανακλᾷ τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς του. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος εἶχε γράψει: «Ὁ π. Εὐσέβιος ἐπέθεσεν ἐπὶ τοῦ βιβλίου του τὴν σφραγίδα τῆς ἰδίας προσωπικότητος».

Τὸ κεφάλαιο περὶ αὐτογνωσίας εἶναι ἡ βιωματικὴ ἐμπειρία του στὸ θέμα τῆς γνωριμίας τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἄς δοῦμε, λοιπόν, τί μᾶς λέει γιὰ τὸ θέμα αὐτό.

α) Στὴν ἀρχὴ μᾶς δίνει τὴν ἔννοια τῆς αὐτογνωσίας. «Ὅταν λέμε αὐτογνωσία, ἐννοοῦμε τὴν ἀπαραίτητη ἐκείνη γνώση ποὺ πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχει γιὰ τὸν ἑαυτό του, καὶ ποὺ ἡ γνώση αὐτὴ δὲ συντελεῖ ἀπλῶς στὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ εἶναι τόσο ἀναγκαῖα, ὥστε χωρὶς αὐτή, δὲν μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ σωθεῖ. Αὐτογνωσία εἶναι τὸ “γνώθι σαυτόν”».

Στὴ συνέχεια χαρακτηρίζει τὴν αὐτογνωσία ὡς τὴν ἀρετὴ τῆς ταπεινοφροσύνης. Γιατὶ ἐκεῖνος ποὺ ἔχει τὴν αὐτογνωσία, ἐπειδὴ ἔχει τὴν ἀληθινὴ καὶ πραγματικὴ γνώση γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ σκέπτεται τὴν ἀδυναμία, τὴν ἄγνοια, τὴν ἐνοχί, τὴ μηδαμινότητά του ἀπέναντι στὸν Θεό, ἔχει τὴν ἀληθινὴ καὶ πραγματικὰ ταπεινὴ ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἔχει δηλαδὴ τὴν ἀρετὴ τῆς ταπεινοφροσύνης.

Ταυτόχρονα ὅμως, ὁ ταπεινὸς ἔχει καὶ τὴν πειθαρχία καὶ τὴν ὑπακοὴ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ποθώντας τὴν ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὴν κατάσταση τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς ἁμαρτωλότητος, «κινεῖται καὶ ὀδηγεῖται εὐκόλα, φυσικὰ θὰ λέγαμε, νὰ πειθαρχήσει στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ, μὲ τὴν ὑπακοή του αὐτῆ, ἀπὸ τὴ μεγάλη του φτώχεια».

**Ὁρθόδοξον Χριστιανικὸν Περιοδικὸν
Ὁργανον Ἀδελφότητος Θεολόγων ἢ «ΖΩΗ»**

Κυκλοφορεῖ κάθε μῆνα.

Ἐκδότης: Ἀδελφότης Θεολόγων ἢ «ΖΩΗ» Σ.Α., Καρύτση 14, (4ος ὄροφος) 105 61 Ἀθῆναι.

Τηλ.: 210 64 28 331 (Καθημερινὸς 8:00 - 14:00), e-mail: athenszoh@gmail.com

Διευθυντὴς Συντάξεως: Γεώργιος Β. Μελέτης, Καρύτση 14, 105 61 Ἀθῆναι.

Ἐκτύπων: «Λυχνία Α.Ε.», Ἀνδραβίδας 7, 136 71 Χαμόμυλο - Ἀχαρῶν.

Τηλ.: 210 3410436, FAX: 210 3425967, www.lychnia.gr

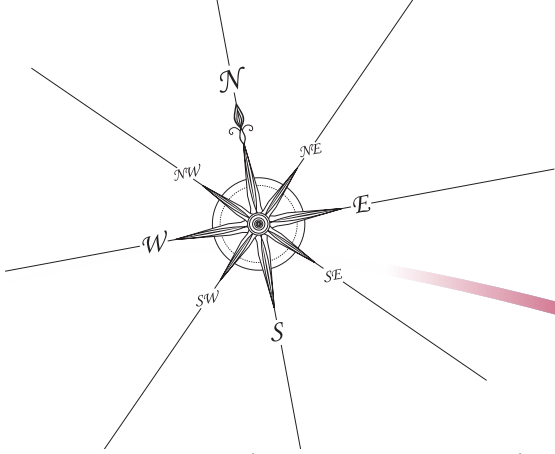
ΚΩΔΙΚΟΣ: 01 1290

**Ἡ ἀνανέωση τῆς ἐτήσιας συνδρομῆς ἐσωτερικοῦ (10 €)
μπορεῖ νὰ γίνει μὲ τοὺς ἑξῆς τρόπους:**

- Μὲ κατάθεση στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, στὸν λογαριασμὸ ποὺ διατηρεῖ ἡ Ἀδελφότης ὑπ' ἀριθμ.: **132/296000-13 (IBAN: GR150110132000013229600013)**, BIC/Swift Code: ETHNGRAA, δικαιούχος: Ἀδελφότης Θεολόγων ἢ «ΖΩΗ». Στὴν αἰτιολογία νὰ ζητᾶτε νὰ σημειώνεται ρητῶς τὸ ὄνοματεπώνυμο τοῦ συνδρομητῆ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ περιοδικοῦ (ΖΩΗ)
- Στὸ βιβλιοπωλεῖο «ΖΩΗ» (Καρύτση 14, Ἀθῆναι) καὶ συνεργαζόμενα βιβλιοπωλεῖα
- Στὰ ΕΛΤΑ μὲ ἔντυπο ταχυπληρωμῆς ποὺ συναποστέλλεται ἀνὰ τακτὰ χρονικὰ διαστήματα γιὰ ὄσους ἔχουν ὀφειλὴ (χωρὶς τέλη) ἢ μὲ ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ στὴ δ/ση τοῦ περιοδικοῦ (Καρύτση 14, 105 61 Ἀθῆναι) (μὲ ἐπιβάρυνση μὲ τέλη)
- Σὲ κατὰ τόπου συνεργάτες καὶ ἀντιπροσώπους, οἱ ὁποῖοι θὰ κόβουν σχετικὲς ἀποδείξεις.

**Ἡ ἀνανέωση τῆς ἐτήσιας συνδρομῆς ἐξωτερικοῦ (25 €) / Κύπρου (15 €)
μπορεῖ νὰ γίνει μόνο μὲ κατάθεση στὴν τράπεζα**

**Τὸ περιοδικὸ ἀποστέλλεται καὶ σὲ ἠλεκτρονικὴ μορφή (pdf)
ἀντὶ τῆς ἔντυπης μὲ τὴν συνδρομὴ τῶν 10 εὐρώ,
γιὰ ὄσους συνδρομητὲς τὸ ἐπιθυμοῦν καὶ μᾶς τὸ δηλώσουν.**

ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

ΑΓ.ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΙΟΣ

(827 - 869, 815 - 885)

20

Ἡ σλαβονικὴ βιογραφία τοῦ Ναοῦμ διηγεῖται ὅτι στὴν ἀγορὰ τῆς Βενετίας, ὅπου πολλοὶ ἀπὸ τοὺς αἰχμάλωτους πωλοῦνταν ὡς δούλοι, κάποιος ὑπάλληλος τοῦ Αὐτοκράτορα Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα ἐξαγόρασε τοὺς μαθητὲς τοῦ Μεθοδίου. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς γύρισαν στὴ Μοραβία, οἱ περισσότεροι ὅμως ζήτησαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου τοὺς παρουσίασε στὸν βασιλιά.

Ἀλλὰ κι αὐτοὶ ποὺ πῆγαν στὴ Βασιλεύουσα κι οἱ ἄλλοι ποὺ γύρισαν στὴ Μοραβία ξεκίνησαν γιὰ ἄλλες κώρες, ὅπου θὰ συνεχίσουν τὸ ἔργο τους.

Στὴν περίπτωση αὐτὴ ἔχουμε ἐπανάληψη τοῦ γεγονότος ποὺ συνέβη στὴν πρώτη Ἐκκλησία, στὰ Ἱεροσόλυμα. Μετὰ τὸν λιθοβολισμό τοῦ πρωτομάρτυρα Στεφάνου καὶ τὸν διωγμὸ ποὺ ξέσπασε, «πάντες διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας», σημειώνουν οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (π' 1). Σκορπίσθηκαν οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι Χριστιανοὶ καὶ μετέδωσαν τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθεια στὴν Ἰουδαία καὶ στὴ Σαμάρεια. Σκορπίσθηκαν, ἐννέα αἰῶνες ἀργότερα, καὶ οἱ μαθητὲς τοῦ Μεθοδίου καὶ πῆγαν στὴ Βοημία, ἄλλοι στὴν Πολωνία καὶ πολλοὶ στὴ Βουλγαρία.

Ὅσοι ἔφθασαν στὴ Βοημία δίδαξαν καὶ ἐκεῖ τὰ σλαβικὰ γράμματα, μετέδωσαν στὸν λαὸ τὴ θεία ἀλήθεια καὶ ἄρχισαν νὰ λειτουργοῦν στὴ σλαβονικὴ, θέτοντας ἔτσι τὴς βάσεις τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Τσέχων. Ὅπως σημειώνει διάσημος Τσέχος Βυζαντινολόγος, ὁ Fr. Dvornik: «τόση ἦταν ἡ ζωικότητα τῆς νέας διδασκαλίας... ποὺ ὁ Χριστιανισμὸς ἄνθησε εἰς τὴν Βοημίαν καθ' ὅλον τὸν 10ον μ.Χ. αἰῶνα...».

Πλουσιότερη ὅμως ὑπῆρξε ἡ καρποφορία τοῦ ἔργου τοῦ Κλήμεντος, ποὺ μὲ συνεργάτες του κατέφυγαν στὴ Βουλγαρία, ὅπου ὁ βασιλιάς της Βόρις Μιχαὴλ τοὺς δέχθηκε μὲ χαρὰ.

Ἐκεῖ ὁ Κλήμης, ὁ Ναοῦμ, ὁ Ἀγγελάριος ρίχτηκαν, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή, μὲ ζῆλο στὴ δουλειὰ γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀναγέννηση τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, μὲ ὅλα τὰ μέσα ποὺ διέθεταν. Τὸ κυριότερο ὄπλο τους ἦταν τὸ κήρυγμα. Κήρυγμα ἀπλό, ζωντανό, γιὰ νὰ τὸ καταλαβαίνουν ὅλοι, ὅπως γράφει ὁ ἅγιος Θεοφύλακτος. Εἶναι περίφημοι οἱ ἐγκωμιαστικοὶ λόγοι τοῦ ἁγίου Κλήμεντος στὴν Παναγία καὶ σὲ διαφόρους ἁγίους, σὲ προφῆτες καὶ μάρτυρες.

Ἀκολουθώντας σ' ὅλα τὴ γραμμὴ τῶν Δασκάλων τους, ὁ Κλήμης καὶ οἱ συνεργάτες του χρησιμοποίησαν τὴ σλαβικὴ γλῶσσα στὴ θεία Λειτουργία καὶ στὶς ἄλλες ἀκολουθίες. Ἀκόμα, διέδωσαν τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔθνος. Ἐπίσης, ὁ Κλήμης συνέχισε καὶ τὸ μεταφραστικὸ καὶ συγγραφικὸ ἔργο τους. Λίγο πρὸ τοῦ θανάτου του μετέφρασε στὴ σλαβικὴ τὸ Πεντηκοστάριο, ποὺ, ἐπειδὴ ἀρχικὰ ἀποτελοῦσε μιὰ συλλογὴ

μὲ τὸ Τριῶδιο, ἐκαλεῖτο καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ λέγεται ἀπὸ τοὺς Σλάβους «Τριῶδιον». Ὅπως γράφει ὁ ἅγιος Θεοφύλακτος, «προεγνωκῶς ὁ Κλήμης τὸν θάνατον ἐξιτήριο δῶρον ταῖς Βουλγάρων Ἐκκλησίαις χαρίζεται, καὶ τὸ λέει τῷ Τριῶδιῳ προστίθει· τὸ γὰρ ἀπὸ τῆς Καινῆς Κυριακῆς (τοῦ Πάσχα) ἄχρι τῆς Πεντηκοστῆς φαλλόμενον τότε δὴ συνετέλεσεν».

Αὐτὲς εἶναι λιγοστὲς πλευρὲς ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν μαθητῶν τους. Ἔργο ποὺ συνεχίσθηκε ἀπὸ τοὺς πυρῆνες ποὺ καὶ αὐτοὶ μὲ τὴ σειρά τους δημιούργησαν.

Ἐπέροχη ἀλυσίδα! Ἀλυσίδα, ποὺ ἀπ' ἀρχῆς οἱ κρῖκοι ἦταν γεροὶ, ἀτσάλινοι!

ΤΕΛΟΣ

(ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιμανδρίτη π. Ἰωάννου Ἀλεξίου - ΚΥΡΙΛΛΟΣ & ΜΕΘΟΔΙΟΣ ΟΙ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΟΙ - Ἀδελφότης Θεολόγων "Η ΖΩΗ"

- τηλέφωνο βιβλιοπωλείου 210 32 23 560)

ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ (ΚΑΙ ΠΑΛΙ...)

Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, ένα παιδί ηλικίας 12 ετών, μαθητής Γυμνασίου, βρίσκεται διασωληνωμένο στο νοσοκομείο κατόπιν επίθεσης με μαχαίρι από συνομήλικό του. Και δυστυχώς, μέχρι τη στιγμή που θα διαβάζονται αυτές οι γραμμές, μοιάζει βέβαιο ότι θα έχει κανείς να ανακαλέσει και νέα, πιο πρόσφατα –ελπίζουμε όχι και πιο δραματικά– περιστατικά βίας μεταξύ ανηλίκων. Το πρόβλημα της βίας των ανηλίκων έχει προσλάβει έκρηκτικές διαστάσεις, και τίποτα δεν μοιάζει να μπορεί να το περιορίσει. Τουλάχιστον, τίποτα δεν μοιάζει να μπορεί να το περιορίσει, όσο δεν αποφασίζουμε να θέσουμε τον δάκτυλον «ἐπὶ τὸν τύπον τῶν ἡλῶν» και να αναμετρηθούμε με την αιτία που γεννᾷ –και συνεχώς διογκώνει– το πρόβλημα. Πραγματικά. Όσο κάθε προσπάθεια να μιλήσουμε για την κρίση των αξιών, την απομάκρυνση από τον Θεό, την έλλειψη ιδανικών, την απαξίωση της παιδείας, τη θεοποίηση του εγώ, αποδοκιμάζεται ως λόγος «συντηρητικός», που δεν αρμόζει στην «προοδευτική» κοινωνία μας, είμαστε δυστυχώς καταδικασμένοι να «ἀπολαμβάνουμε» τὰ ἐπίχειρα τῶν ἐπιλογῶν μας...

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΟΝΤΟΛΟΓΙΑ» ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Στο Β΄ Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο του περιοδικού *Θεολογία* (29/9-1/10) με θέμα «Η Όρθοδοξη θεολογία και η “όντολογία” της τεχνολογίας: ανθρωπολογικές, πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές συνέπειες», την έναρξη κήρυξε ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κκ. Βαρθολομαῖος σε μια πανηγυρική εκδήλωση στον Ι. Ν. Αγίου Δημητρίου στη Θεσσαλονίκη, ἐνῶ χαιρετισμό στην έναρκτήρια συνεδρία ἀπύθυναν ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κκ. Ἰερώνυμος Β΄ και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κωνσταντῖνος Τασούλας, παρουσία των προκαθημένων Ἐκκλησιῶν και ἐκπροσώπων τῶν καθ’ ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν, πολιτικῶν, δικαστικῶν και στρατιωτικῶν ἀρχῶν, με εισηγήσεις διακεκριμένων ἐπιστημόνων. Το Συνέδριο αυτό ἀναδεικνύει μια Ἐκκλησία που όχι μόνο δεν βρίσκεται μακριά από τις ἐξελίξεις της ἐποχῆς, όχι ἀπλῶς τις ἀφουγκράζεται, ἀλλά και ἀναμετράται γενναῖα με τὰ μεγάλα προβλήματα και τὰ βασιανιστικά ἐρωτήματα. Ἰδιαίτερη σημασία ἔχει ἡ ἀφειρητική διαπίστωση ὅτι ὁ συνήθης τρόπος θεώρησης της τεχνολογίας ὡς ἐνὸς ἐγγενῶς «οὐδέτερου» πράγματος, ὅπου αὐτὸ που ἔχει σημασία εἶναι ἂν ἐμεῖς θὰ τὸ χρησιμοποιήσουμε καλὰ ἢ κακὰ, ἔχει ἀποδειχθεῖ ἀνεπαρκῆς, ἂν ὄχι και παραπλανητικός. Σὲ τελικὴ ἀνάλυση, ὅπως εὐστοχα σημειώνει ὁ Διευθυντὴς Συντάξεως τοῦ περιοδικοῦ *Θεολογία* κ. Ἀλέξανδρος Κατσιάρας, «τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι μόνο τὸ τί κάνουμε με τὴν τεχνολογία, ἀλλὰ τὸ τί κάνει ἡ τεχνολογία σὲ μᾶς, ἀκόμα κι ἂν δὲν τὸ καταλαβαίνουμε». Αὐτὸ εἶναι σημαντικό νὰ τὸ κατανοήσουμε, ὄχι γιὰ νὰ ἀρνηθῶμε τὴν τεχνολογικὴ πρόοδο, ἀλλὰ γιὰ νὰ σταθῶμε σωστὰ ἀπέναντί της.

ΠΡΟΒΛΗΜΑ... «ΜΕΤΑΒΟΛΙΣΜΟΥ»

Κάποτε στὴ χώρα μας τὸ βλέπαμε μόνο σὲ μεμονωμένες ἐκδηλώσεις κάποιων ἰδιωτικῶν σχολείων ἢ κέντρων ξένων γλωσσῶν. Πλέον και στὰ περισσότερα δημόσια σχολεῖα ὀργανώνονται με κάθε ἐπισημότητα... πάρτι Halloween. Και ὅταν δὲν ὑπάρχει ἐπίσημη πρόβλεψη γιὰ τὸν ἑορτασμό σὲ κάποιο σχολεῖο, τὴν ἔλλειψη σπεύδουν νὰ καλύψουν οἱ ἐκπαιδευτικοὶ τῶν Ἀγγλικῶν. Ἄν βλέπαμε ἐδῶ ἀπλῶς και μόνο μιὰ ἀρρωστημένη ξενομανία, που ἔκανε ἕνα ἐντελῶς ξενόφερτο ἑορτασμὸ πολυαναμενόμενο κομμάτι της ἐπίσης κανονικότητάς μας, φοβούμαστε ὅτι θὰ ὑποτιμούσαμε τὸ πρόβλημα. Αὐτὸ που πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσει σοβαρὰ εἶναι ὅτι ὁ πολιτισμὸς μας –ὁ πολιτισμὸς μας συνολικὰ– ἔχει σοβαρὸ πρόβλημα... «μεταβολισμοῦ»: ὅ,τι προσλαμβάνει, ἀκόμα και τὸ κατ’ ἀρχὴν ἀθῶο ἢ ὑγιεινὸ, τὸ «μεταβολίζει» σὲ ὅ,τι πιὸ ἐπιβλαβὲς και νοσογόνο. Αὐτὸ που στὸν ἀγγλοσαξονικὸ κόσμο ἦταν κατ’ ἀρχὴν μιὰ ἑορτὴ τιμῆς πρὸς τοὺς ἐκλιπόντες οἰκείους, τὴν παραμονὴ της ἑορτῆς τῶν Ἀγίων Πάντων, με τοὺς ἀνθρώπους νὰ συμμετέχουν σὲ λειτουργίες, νὰ ἀνάβουν κεριὰ στὰ μνήματα τῶν νεκρῶν τους και νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὴν κατανάλωση κρέατος, καταφέραμε και τὸ «μεταβολίσουμε» σὲ πάρτι με φρικιαστικὲς μεταμφιέσεις και ἀνατριχιαστικὴ (“spooky”) διακόσμηση παντοῦ, ἀκόμα και στὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, τὰ καφέ και τὰ ἐστιατόρια: κολοκύθες, σκελετοὶ, μάγισσες, φαντάσματα, νυκτερίδες, τεράστιες ἀράχνες. Ἀλλὰ νά, τὸ Halloween πέρασε, και ἐτοιμαζόμαστε ἤδη γιὰ τὰ Χριστούγεννα – πού, παρεμπιπτόντως, ἔχουμε καταφέρει νὰ «μεταβολίσουμε» σὲ «Χριστούγεννα»... χωρὶς Χριστό...

ΟΧΙ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΔΗΜΑ!

Κάποτε, διαβάζουμε, ἕνας ὑποδηματοποιὸς ἐπεσήμανε στὸν περίφημο ζωγράφο της Ἀρχαιότητας Ἀπελλῆ ὅτι εἶχε ζωγραφίσει λάθος ἕνα πέδιλο, καθὼς σὲ πίνακά του τὸ πέδιλο εἶχε ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ μιὰ τρύπα λιγώτερη γιὰ τὰ κορδόνια ἀπ’ ὅ,τι ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ὅταν τὴν ἐπομένη ὁ Ἀπελλῆς εἶχε διορθώσει τὸ πέδιλο, ὁ ὑποδηματοποιός, ἔχοντας πάρει φόρα, βάλθηκε νὰ ἐπισημάνει λάθος και στὸ πόδι – ἀλλὰ ὁ ζωγράφος τοῦ ἔκοψε τὴ φόρα, λέγοντάς του κοφτὰ ὅτι... δὲν εἶναι δουλειὰ τοῦ τσαγκάρη νὰ κρίνει πέρα ἀπὸ τὸ ὑπόδημα. Ἀφορμὴ γιὰ αὐτὲς τὶς σκέψεις στάθηκε ἡ τουλάχιστον ἀμφιλεγόμενη ἀνακοίνωση τοῦ Προγράμματος Γονιδιακῆς Ἐκπαίδευσης τοῦ Ἐθνικοῦ Συστήματος Ὑγείας (NHS) της Ἀγγλίας, σύμφωνα με τὴν ὁποία οἱ γάμοι μεταξύ πρώτων ἐξαδέλφων, ἂν και ὁμολογουμένως ἀξάνουν τὴν πιθανότητα ἐμφάνισης γενετικῶν ἀσθενειῶν, προσφέρουν ὅμως ὀφέλη, ὅπως «ισχυρότερα δίκτυα οἰκογενειακῆς ὑποστήριξης και ὁικονομικὰ πλεονεκτήματα». Ἄν εἶναι δυνατόν! Τέτοια ἦταν ἡ σπουδὴ τῶν συντακτῶν της ἀνακοίνωσης, στελεχῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Συστήματος Ὑγείας της Ἀγγλίας, νὰ φανοῦν συμπεριληπτικοὶ και νὰ μὴ θίξουν τὰ ἦθη τῶν μουσουλμανικῶν πληθυσμῶν –και ἐντὸς της Μεγάλης Βρετανίας– στοὺς ὁποίους συνθίζονται οἱ γάμοι μεταξύ ἐξαδέλφων, ὥστε νὰ θέσουν σὲ δευτέρη μοῖρα τὰ ἱατρικὰ δεδομένα, μπροστὰ στὴν «πρεμούρα» τους νὰ ἀνευρουν ... ὀφέλη! Ὁχι! Τσαγκάρη, δὲν εἶναι δουλειὰ σου νὰ κρίνεις πέρα ἀπὸ τὸ ὑπόδημα!

ΚΩΔΙΚΟΣ:
01 1290

«ΖΩΗ»
Καρύτσου 14,
105 61 Ἀθήνα